

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 35.—
 „ polletna „ „ 20.— „ „ 18.—
 „ četrtletna „ „ 10.— „ „ 9.—
 „ mesečna „ „ 3.50 „ „ 3.—
 Vredništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 8. — Telefon 50.

Inserali: Enostolpna poltista (59 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vin., za dva- in večkrat po 45 vin. — Ob sobotah dvojni tarif. — Posione: Enostolpna poltista K 1.—. — Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 3. uri popoldne.

Reka — prosta luka?

Lugano, 30. januarja. (Lj. kor. ur.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Kakor poroča pariški dopisnik lista »Secolo«, so imeli Wilson, Sonnino in Lloyd George v torek konferenco, ki je trajala eno uro in pri kateri je Lloyd George prevzel vlogo posredovalca. Wilson meni, da so vsled odobritve njegovih 14 točk po zaveznikih razveljavljene vse tajne pogodbe, tako n. pr.

tudi londonska pogodba z Italijo. Wilson polaga razen tega največjo važnost na načelo gospodarske svobode in priznava vsakemu narodu pravico do dohoda k morju. Zato pospešuje rešitve kakor internacionalizacijo in ustanovitve prostih mest, na primer Carigrada, Gdanskega, Reke in Gibraltarja.

Dr. Rittig - škof v Djakovu.

Zagreb, 31. jan. Čuje se, da je določen a stolico djakovske škofije dr. Svetozar Rittig. Imenovan bo v kratkem.

Dr. Svetozar Rittig je končal študije v rimskem zavodu Germanicum, je bil da-

lje časa tajnik nadškofa Bauerja in je sedaj župnik pri sv. Marku v Zagrebu. Msgr. Rittig je eden najuglednejših duhovnikov v Zagrebu in pripada Starčevićevi stranki prava.

Bolgari proti zvezi z Jugoslavijo.

Berlin, 31. januarja. Bivši bolgarski ministrski predsednik Radislavov je izjavil zastopniku »8 Uhr Abend-Blatt-a«, da se velika jugoslovanska država more osnovati le, če se odstraniti bolgarska in srbska dinastija. Taka misel bi pa našla v Bolgariji še večji odpor kakor v Srbiji, ker je prebivalstvo, razven socialiste, za dinastijo.

K tej vesti je treba pripomniti, da je bil Radislavov vedno zli duh Bolgarije. Pod njegovim ministrovanjem so začeli Bolgari vojsko s Srbijo, on je tudi vodil svetovno vojsko na strani Nemčije. Njegovo sedanje stališče je torej razumljivo iz njegove preteklosti.

Ivan Hribar pri Masaryku.

Praga, 30. jan. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Jutri, v petek, sprejme predsednik dr. Masaryk poslanika jugoslovanske vlade Ivana Hribarja, ki mu izroči svoje poverljive listine.

Ivan Hribar, ki je, kakor znano, pred kratkim bil imenovan za izrednega poslanca države SHS v Pragi, nastopi s tem dejanjem uradno svojo službo.

Slovenci v Gradcu konfinirani.

Maribor, 30. jan. (Lj. k. u.) Graške oblasti so konfinirale okoli 80 do 100 Slovencev v Gradcu, tako da isti ne smejo zapustiti stanovanj. Konfinirani so prejeli dekrete, v katerih se utemeljuje konfiniranje z odredbami proti Nemcem v Mariboru. Med konfiniranimi sta tudi zastopnika Jugoslovancev v Gradcu, Šega in dr. V-sič. Na izjavo pa, da v takem primeru Nemci ne bodo mogli več dobiti potrebnih listov za Maribor, se jima je sicer dovolilo

zahajati v urad, vendar pa sta pod strogim policijskim nadzorstvom in ne smeta zapustiti mesta. Na vseučilišču kakor tudi na tehniksi so jugoslovanskim dijakom zabranili nadaljnje posejanje predavanj. Ko so došle prve vesti o mariborskih dogodkih v Gradcu, so naše dijake pregnali iz poslušalnic s kriki: »Hinaus mit den Schweinen!« Posebno je divjal proti slušateljem medicinske fakultete profesor dr. Ham-burger.

Trst ali Reka?

Pred dvema dnevoma je »Večerni list« dobil brzojavko, da je čehoslovaški ministrski predsednik dr. Kramar izjavil, da mora Reka pripadati k Jugoslaviji, ker je to mesto Čehom naraven izhod do morja. Danes nas obvešča čehoslovaški dopisni urad, da se je Wilson razgovarjal s Sonninom in da je pri tej priliki zagovarjal misel, naj bi Reka postala svobodna luka kakor Carigrad ali Gibraltar.

Te vesti, ki prihajajo s Češkega, nas bolijo. Znano je, da Italijani ne drže Reke z namenom in voljo, da bi jo ohranili zase. Oni vedo, da Reke ne morejo braniti, da bo to mesto gotovo moralo pripasti Jugoslaviji. Če potiskajo vedno in vedno vprašanje Reke v ospredje, delajo to le zato, ker bi hoteli obrniti pozornost sveta od drugega mesta, ki je v resnici sporno, od — Trsta.

Taktično in stvarno je torej napačno, da se tudi od slovanske strani razpravlja o Reki, kakor da bi njena pripadnost še ne bila ugotovljena. Kam tako ravnanje vodi, nam je dokaz najnovejša brzojavka, po kateri je Wilson celo mnenja, da bi morala Reka postati svobodna luka. To je nezmislno. Reka ni ne Carigrad, ne Gibraltar. Ti dve luki odpirata ali zapirata važna pota, sta kakor jez na prelivu velikih morij in sta za svetovno trgovino odločilnega pomena. Reka s svojo umetno in plitvo lukco, brez dobrih železniških zvez, ne pomeni za svetovno trgovino nič. Zato zgornje vesti niti ne moremo resno vzeti in jo moramo smatrati za poskus italijanske propagande, da vpliva na evropsko javno mnenje.

Paziti moramo mi in naši bratje, da se ne damo zavesti od takih poskusov. Lahko miselnost v tem oziru bi se maščevala. V najkrajšem času bi se pokazalo, da Reka kot trgovska luka niti nam, niti bratom Čehom ne zadoštuje, da ne more opraviti dela trgovskega mesta, ki naj bi odvajalo in sprejemalo promet globoko v Balkan in daleč gori na sever. Reka bi ne mogla vzdržati konkurence s Trstom, ki bi po italijanski darežljivosti postal luka za nemško blago, kar bi bilo za češko trgovino še bolj usodno, nego za našo.

Mažarske želje in predlogi.

Pariz, 31. januarja. »Temps« poroča, da so Mažari nekemu francoskemu državljanu predlagali, naj bi države, ki so nastale na ozemlju bivše avstrijsko-ogrske monar-

hije, sestavile komisijo, katere naj bi pod vodstvom entente diplomacije razpravljala o spornih vprašanjih.

Ameriška živila za Dunaj.

Maribor, 31. jan. Danes ob 6. uri zjutraj se je peljala z Reke skozi Maribor ameriška komisija, katere je peljala velik transport živil z Reke na Dunaj. Komisijo vodijo trije ameriški častniki s poveljnikom stotnikom. Dunajčani so namreč pro-

sili ameriške zastopnike na Reki, naj zaradi velikega glada, ki vlada zadnje dni na Dunaju, pošljejo vsaj nekaj živil za bolnike in otroke. Ameriški častniki so pripovedovali, da umrje na Dunaju vsak dan 100 do 150 ljudi za lakoto.

Usoda nemških kolonij.

Pariz, 31. jan. V včerajšnji seji mirovnega posveta sta bila med razpravo o teritorialnih vprašanjih stavljena dva predloga. Angleži so predlagali, da se ima z ozemlji bivše avstrijsko-ogrske monarhije drugače ravnati, kakor z nemškimi kolonijami. Amerika pa predlaga, naj zveza narodov prevzame kolonije in ozemlja bivše Avstro-Ogrske.

Rotterdam, 31. jan. Reuter poroča iz Pariza, da se velevalisti še niso zedinile v vprašanju nemških kolonij, zato so to vprašanje odstavile z dnevnega reda. Ameriška komisija je mnenja, da bi bile težkoče takoj odstranjene, če bi se sprejel Wilsonov predlog o internacionaliziranju kolonij.

Povzročitelj mariborskih izgre-dov.

Maribor, 30. jan. (Lj. k. u.) Danes je bila pri odpuščenem poštnem uradniku Mihaelu Tajnikeru hišna preiskava. Njegov 22 letni sin, Viktor Tajniker, brezposelni trgovski pomočnik, se je udeležil napada na policijskega komisarja dr. Senekoviča pri izgredu dne 27. t. m. in mu je iztrgal službeni revolver. Odvzeto repertirko so našli v snegu pod oknom, kamor so jo vrgli, ko so zapazili prihod agentov. Razen tega so našli še dva druga revolverja v njegovem stanovanju. Prva hišna preiskava, ki je bila včeraj, je bila brezuspešna, ker je bilo orožje pribito na spodnji strani mizne plošče.

Nemški hujskač zaprt.

Maribor, 31. jan. Oblast v Marenbergu ob Dravi je zaprla tamkajšnjega notarja dr. Stöcklingerja, ki je zadnji čas uganjal tako nestrpno agitacijo proti Jugoslaviji in našim oblastim, da je razburil vso dravsko dolino.

Italijansko gospodarstvo v Dalmaciji.

Split, 30. jan. (Lj. k. u.) Dalmatinski dopisni urad poroča iz Lečevica: Italijanski jarem prihaja tukaj od dne do dne bolj neznošen. Ne smeš iz koč v koč, da kaj prineseš. Ako nočeš, da si predmet najbrezobzirnejšega postopanja italijanskih vojakov. Nekoliko sličič zadostuje, da označijo stanje v tem kraju. Seljak je kupil od drugega nekoliko slame, toda Italijani so mu zabranili, da pripelje kupljeno

blago domov, ako tudi je bilo le 50 korakov od njegovega doma. Seljakom je zabranjeno voziti žito v mline in tako so reveži primorani, da po več dni čakajo pred enim mlinom, da pride na njih vrsta. Ljudsko šolo so Italijani popolnoma zasedli. V vsem poslopiju so pustili učitelju samo eno sobico za spanje, delo in obednico. Ko je učitelj, sit neprijaznega vedenja Italijanov, prosil za odpust, mu je odgovorila italijanska oblast, da mora ostati, ker bi ga sicer internirali. Nadalje so Italijani razpustili občino in imenovali za komisarja bivšega občinskega tajnika Draganija. Vsak dan se objavljajo novi ukazi podadmirala Milla. Vsi častniki in vojaki bivše avstrijske vojske se morajo v treh dneh prijaviti italijanskemu zapovedništvu. Drug ukaz veli: Kdor bi kaj govoril proti italijanski okupacijski oblasti ali med prebivalstvom širil propagando proti »mater Italiji«, bi ga takoj prijel in oddalil vojnemu sodišču v Italiji. Kar se tiče aprovizacije, so dali do sedaj samo po 1 kgr riza in en kilogram moke, sicer ničesar. Zavedni seljaki ne iščejo ničesar od njih. Glavarju Bivojeviču so ukazali, da jim mora pribaviti 10 seljakov, da bi jim čuvali pota, ki jih nameravajo popraviti. Zadnja dva ukaza naznanjata, da bo vsak, pri komur bi našli pismo ali spis, s katerim obvešča pokrajinsko vlado v Splitu o postopanju Italijanov, kaznovan z zaporom od 15 do 25 let. Vsak, pri komur bi našli orožje, bi bil neutegoma interniran. Gosno Ivančo Sentičev so Italijani prisilili, da je zapustila mesto; zaradi česa jim je bila sumljiva, ni znano. Italijani sekajo vse občinsko drevje in drevje privatnih vrtov, zaplenili so vso obleko doseadanjih orožnikov. Težko bi bilo natanko navesti vse nasilnosti, ki jih dan na dan uganjajo Italijani.

„Secolo“ miri Italijane.

Split, 23. jan. (Lj. k. u.) Dalmatinski dop. urad poroča: Alessi piše v »Secolo« o novih mejah Italije in, razlagajoč upravičenost italijanskih zahtev za Trident, vpraša italijansko javnost in zlasti italijanske nacionaliste, ali ne bi sosedstvo tujega naroda in posebno mladeniških nemirnih mas bilo vzrok, da bi Italijani morali vedno v teh krajih imeti mnogobrojne čete na razpolago. Dotika se nacionalizma Dalmacije in pravi, da Dalmacija, katero zahtevajo nacionalisti vso do Boko Kotorske, ni vsa pri morju, kjer stanuje italijanska manjšina. Govori o mejah, ki okrožajo Reko. Konstatira, da na Dinarskih planinah ni mnogo prebivalcev, toda vse, kar jih je, je kompaktno srbsko-hrvatsko. Zastonj je širiti laži, da se umiri zavest, ki je v skrbeh zaradi geografskih realnosti. Kdor zahteva posest vse Dalmacije z Boko Kotorsko vred, izključuje Jugoslavijo od pomorske trgovine na Jadranskem morju, za Jugoslavijo pa ni drugega morja. Naposled priporoča Alessi rešitev ja, dranskega vprašanja v zmislu Bissolatijskega. Ker Alessi misli, da prisposojitev Dalmacije Italiji ne bi tangirala samo lokalnih interesov Srbohrvatov v Dalmaciji, ampak nacionalne interese kraljestva SHS.

Ukrajinski ultimatum Poljakom.

Kijev, 30. jan. (Lj. kor. u.) Čehoslov. tiskovni urad poroča: Direktorij je odpisal varšavski vladi noto z določenim rokom, v kateri zahteva izpraznitev onega ozemlja vzhodne Galicije, kjer je brezdomno naseljena ukrajinska večina. Ako bi poljska vlada tej noti ne ugodila, dospo pod vodstvom Prekopoviča diplomatska misija v Varšavo, da prične tamkaj negovanja o gališkem in cholmskem vprašanju.

Za spravo med Čehi in Poljaki.

Praga, 30. januarja. (Lj. kor. ur.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Minister Švehla je poslal poljskemu ministru za zunanje stvari Paderewskemu nastopno brzojavko: Vzlci temu, da je čehoslovaška republika dne 29. t. m. prostovoljno ustavila sovražnosti v kneževini tešinski, so ljuto napadle poljske čete po čehoslovaških četah dne 29. t. m. doseženo črto. Da se prepreči vsako nepotrebno krvolitje, se sklicuje čehoslovaška republika na dejstvo prostovoljne ustavitve operacij in podajajoč iznova dokaz spravljivosti, predlaga, naj poljske čete nemudoma ustavijo sovražnosti. Za ministra zunanjih zadev: Švehla.

Boji v Berlinu.

Berlin, 31. januarja. (Lj. kor. urad. — Brezlično.) Vstaja špartakovcev v Wilhelmshavnu je bila popolnoma zadušena. Šele sedaj je o teh dogodkih mogoča jasna slika. V ponedeljek so došli v Wilhelmshaven komunisti in zasedli javna poslopja ter državno banko, kjer so iztili 400.000 mark. Komunisti so se brnili izročiti oropani denar delavskemu in voja-

skemu svetu, nakar so iz državne banke uropali še 1.000.000 mark. Ves denar so prepeljali v svoj glavni stan, takozvano »vojašnico tisoč mož«. V nadaljnjih pogajanjih so se izjavili komunisti pripravljeni, izročiti med 7. in 8. uro zvečer denar, da se prepelje nazaj v državno banko. Ko je prišel pred vojašnico avtomobil z vojakom, da bi odpeljal denar, so ga špartakovci obstreljevali in se vnovič branili, izročiti denar. Nato so pričeli vojašnico oblegati in obstreljevati s strojnimi in manjšimi ladijskimi topovi. Po enournem boju so špartakovci izročili denar za državno banko, razen enega dela, ki so ga že razdelili med svoje ljudi. Po nadaljnjem štiriurnem boju so se špartakovci ob dveh ponoči brezpogojno vdali. Tekom boja je bilo sedem mrtvih. V naslednjih dneh je ponehalo tudi stavkarsko gibanje ter je postalo zopet mirno. Občinski uradniki v Wilhelmshavnu in Rüstringenu še stavkajo; zahtevajo, naj se osnuje meščanska straža v varstvo proti nasilnim napadom na imetje meščanov. Sedaj so pričeli ustanavljati meščansko stražo.

Boljševiki.

Curih, 30. jan. (Lj. kor. u.) Glasom čehoslov. tiskov. urada poroča »Zürcher Post« iz Londona: Tukaj je bila velika boljševiška konferenca, ki se je udeležilo nad 200 odposlancev. Razmotrivali so vprašanje splošne stavke na Angleškem, nadalje ukrepe, kako spraviti kapitalistično časopisje v boljševiške roke in tako prepričati, da ne zastruplja javnega mnenja. Nadalje je prišlo na razgovor vprašanje, kako bi se angleški redarji pridobili za boljševizem. To je prvič, da boljševiki na ta način nastopajo v javnosti.

Bazel, 30. jan. (Lj. kor. u.) Glasom čehoslov. tisk. urada objavljajo »New York Times« brzojavko iz Helsingforsa, da se Petrograd nahaja v razsulu. Boljševiki odvažajo iz zasebnih stanovanj vsa pohištva, iz bank vse vrednote in iz muzejev vse umetnine. Prebivalstvo je izročeno tatinskim tolpom.

Berlin, 30. jan. (Lj. kor. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Z večerajšnjim dnem je državna vlada izdala odredbo, s katero se prepoveduje Rusom bivanje v ozemlju nemške države.

Amsterdam, 30. jan. (Lj. k. u.) Glasom Dun. k. urada poročajo »Times« iz Washingtona: Vsi znaki kažejo, da je osrednji sovjet v Moskvi pripravljen pogajati se z entento glede miru, toda le pod pogojem, da se ostale vlade v Rusiji, ki jih boljševiki smatrajo za začasne, po ententinih vojaških oblastih določene upravne organe, ne udeležijo pogajanj. Pričakuje se tudi, da bo boljševiška vlada od entente zahtevala, da umakne svoje čete z arhangelške in sibirsk front.

Zveza narodov.

Bern, 29. januarja. (Lj. kor. ur.) Dun. kor. uradu poroča švicarska brzoj. agencija: Branting, ki je predsedoval seji mednarodne socialistične konference, poroča

o poslednji seji to-le: Huysmans je ugotovil, da bo razgovor o vprašanju krivde nezogiben. V seji v sredo se je sukal razgovor zlasti okoli teritorialnih vprašanj. Koncem seje sta izjavila Branting in Müller, da bo potrebno v konferenci v okviru vprašanj o zvezi narodov obravnavati tudi vprašanja o ravnanju proti narodom, ki se ji ne bodo hoteli pokoriti. Branting je v svojem govoru opozarjal zlasti na to, da morajo biti v zvezi narodov vsi narodi, in da ne smejo manjkati majhni in nevtralni narodi. O tem si morajo biti v Parizu na jasnem.

Iz pokrajine.

kr Na razna vprašanja odgovarjamo, da pričnemo s pošiljateljico »Večernega lista« pri novih naročnikih vedno z ono številko, ko nam dospe naročilo, oziroma plačilo. Kdor pa želi kako prejšnjo številko, naj izvoli to pri naročbi izrecno omeniti in povedati, katerih številko mu manjka.

kr To je vse Jugoslavija. V kraju Ičići je razlagal laški oficir otrokom v šoli zemljepis Italije in označil k Italiji tudi Istro. Ko je vprašal nekega dečka, je ta vzel palico, pokazal od Soče do Vardarja in dejal v slabi laščini: To je vse Jugoslavija! Oficir je debelo gledal, ko so nato otroci vzeli knjige in zapustili šolo, med tem ko so peli iz celega grla: »Zovi, samo zovi!...«

kr Mariborsko gledališče in kino zaprla. Ker se je ravnatelj mariborskega nemškega gledališča in kina, znani Siege, udeležil vsenemških demonstracij v ponedeljek z vsem svojim osebjem in je pri demonstracijah kričal: »Abzug Südslaven!« »Abzug Maister!« je oblast gledališče in kino zaprla. Siege je eden največjih vsenemških hujskačev v Mariboru, kljub temu da je imel med svojimi gosti v veliki večini slovensko inteligenco in slovensko vojaštvo. Sedaj prosjači ta mož pri naših oblastih, naj bi dovolile, da se gledališče in kino zopet odpreta.

kr Otroško truplo v Mariboru. Maribor, 31. januarja. Za kamnito ograjo pri Marijini sohi na Glavnem trgu v Mariboru so našli, kakor se je že poročalo, v torek 28. januarja zmrzlo truplo 8 letne deklice. Značilno je, da na truplu ni bilo opaziti nobenega znaka kake nasilnosti. Upravičen je sum, da je kdo nalašč podvrnil mrtvega otroka za dotično ogrojo, da bi tako lahko kričali, da je bil pri demonstracijah ubit tudi nedolžen otrok. Policija v Mariboru skrbno zasleduje, kako je prišel otrok na omenjeni kraj.

kr Iz zaporov so pobegnili: Cigan Janez Hudorovič, rojen leta 1886. v Purgarci pri Ljubljani ter pristojen v Ljubljano. Bil je v preiskovalnem zaporu v Kočevju radi zločina tatvine. — Jakob Kranjc, rojen leta 1898. v Gradišču, pristojen v Skornjšk, hlapec. Ta jo je popihal v kaznjski obleki iz zaporov okrožnega sodišča v Mariboru. Ludovik Perkniker, rojen leta 1875. v Gorici in ravnotjekaj pristojen, po poklicu mizar, je bil kuhar v konjski bolnišnici v Šoštanju, kjer je za-

grešil hudodelstvo tatvine. Utaknili so ga zaradi tega v preiskovalni zapor pri šoštanjskem okrajnem sodišču, odkoder je pa, ko se mu je nudila prilika, v vojaški obleki ušel. Vsi trije bodo gotovo gledali, da se bodo tudi nadalje preživljali s tatvinami, dokler jih zopet ne zasači roka pravice.

kr Piti hočejo na vsak način. Policijska ura je tudi v Zagrebu stroga. Zato si pa pomagajo drugače. Pridejo do krčme in dajo znamenje — poseben žvižg, posebna pesem, poseben znak s hišnim zvonom, pa se vrata »stalnim gostom« odpro, prinese se pijače in veselo je do belega dne. Da je bolj varno, nastaviyo tudi stražo, ki gleda, če ne preti nevarnost, in če je kaj, se naglo poskrijejo. Toda policija je taka, da izvoha vse, izvohala je tudi to. Neke noči je prišla in preiskala take lokale — no, posledica je bila, da so dobili precejšnje število žejnih nočnih ptičkov. Pili smo pa le, si mislijo.

kr Pijanec. V Zagrebu se ga je neki odvetniški pisar tako natreskal, da ni znal, kje se ga glava drži. Ko je prišel domov, je poskusil svojo pijano moč na ženi in na deci, tolkel je in razbijal, da so mu ušli iz hiše. Žena je alarmirala vso okolico, ki se je zgrnila krog hiše in gledala, kaj bo. Ko je prišel redar, je odpehjal inteligentnega pijanca v tako stanovanje, kjer ni stolov in miz, da bi jih razbijal.

kr Italijani in Matija Gubec. Reški Italijani so zaplenili film dramo Matija Gubec, ki so jo igrali v sušaškem kinematografu. Še Matija Gubec se jim zdi nevaren. To je gotovo delo renegetov; kako bi sicer znali Italijani, kakšen pomen ima Gubec za nas. Naj poskusijo konfiscirati vso Jugoslavijo!

kr Sredstva Italijanov. V Mošnjici so povabili Italijani vse ljudi, naj pridejo v poslopje poveljstva. Ker ljudstvo ni vedelo, za kaj se gre, je res prišlo. Tam so razpeli laško zastavo, zaigrali laško himno in fotografirali vse navzoče. Ljudstvo se je razočarano razkropilo, samo hči župana Mihoviča je zaklicala: »Živeli osvoboditelji!« — Tako delajo. Zdaj bodo kazali to fotografijo, češ, ti ljudje so za Italijo.

k Vinogradništvo v Sremu. V Sremu je bilo 1914. leta 20.677 oral starih in novo zasajenih vinogradov, rodilo je na 16 tisoč 431 oralih, pridelek je znašal 233.299 hl, na oral povprečno 13 hl, mošt je imel povprečno 15% sladkorja, povprečna cena moštu je bila 40 K, vinu pa 30 K; leta 1917. je bilo 21.717 oral starih in novo zasajenih vinogradov, od katerih je rodilo na 16.875 oralih, pridelek je znašal 255.339 hl, na oral povprečno 15.1 hl, mošt je imel povprečno 16.5% sladkorja, cena je bila za mošt 325 kron, za vino 262 kron.

Listnica upravnistva. Gospodom naročnikom, ki žele prejemati »Večerni list« skupno s »Slovenecem«, sporočamo, da radi tehničnih težkoč ne moremo ustreči njih želji, marveč pošiljamo vsem p. n. naročnikom časopis pod posebnim ovitkom s prvimi popoldanskimi vlaki. Oškodovan ni pa s tem noben naročnik, mnogi pa prejmejo »Večerni list« še prej, kot bi ga sicer.

Tragedija v Mayerlingu.

(Ob tridesetletnici.)

Splošno je znano, da zakon Rudolfa Habsburškega s Štefanijo ni bil srečen. To pa po krivdi obeh. Prestolonaslednik Rudolf se je hotel ločiti od Štefanije in je brzojavno prosil papeža, naj razveljavi zakon. Iz Vatikana so poslali brzojavko cesarju Francu Jožefu I., ki je pokleknal k sebi svojega sina - prestolonaslednika. Govorijo, da je Rudolf zapretel, da se hoče ustreliti, ako mu oče ne dovoli poročiti komtese Večera. Cesar je odločil, da gresta Rudolf in Štefanija na potovanje po avstrijskih deželah, komtesi pa je določil veliko doto in ji dobil francoskega bankirja za ženina. Rudolf je ves čas še občeval z Večero in se vozil k nji z izvoščkom Bratfischem in Dunajčani so šepetali drug drugemu na uho: »Der Bratfisch hat den Backfisch wieder zum Stockfisch (Rudolf) geführt.«

Pred svojo poroko se je Večera hotela še zopet posloviti od svojega »priatelja« Rudolfa. Peljala se je k njemu preoblečena kot paž v Mayerling. Ženin-bankir ji je sledil ter umoril Rudolfa in Večero. Časopisi pa so poročali, da se je Rudolf sam ustrelil, zopet drugi so rekli, da se je na lovu ponesrečil. Negotovost in nesigurnost javnega poročila kaže dejstvo, da so raz cerkvenih poslopij začeli snemati črne žalne zastave, ker cerkev ne more žalovati za samomorilcem. Oficijsko je obveljala v javnosti novica, da se je Rudolf ponesrečil na lovu. Znano je tudi, da so oficirji Rudolfovi sledili morilcu in ga v hotelu ustrelili. Značilno pa je, kako so oficirjuzno spravili s sveta komteso Večera. Poročali so namreč, da je umrla na potu za malarijo.

Cesarju Francu Jožefu I. ni upal noben minister sporočiti nesreče. Cesarica Elizabeta sama mu je povedala, a na njo

je učikoval dogodek tako strahovito, da se ji je omračil um in je popolnoma zapadla melanholiji. Že prej kot žena ni bila srečna, a sedaj jo je zadela težka roka usode kot mater. Nemirna je potovala po svetu, posebno mnogo se je mudila v Švici. Posebno rada je čitala v tem svojem duševnem stanju Heineja. Cesar ji je na otoku Krk postavil krasen grad Ahilejon. Tam se je — baje — učila cesarica Elizabeta grščine, da bi v grških klasikah našla razvedrila. Javna tajnost pa je bila, da je bil »profesor grščine« zdravnik za — umobolne. Cesarica ni več odložila črne obleke, ni bila več pri oficijelnih sprejemih. »Sem le žalujoča mati,« je baje ponavljala večkrat. Devet let po Rudolfovi smrti je bila umorjena tudi ona. Zabodel jo je s pilo italijanski anarhist Luigi Luccheni.

Kmalu po Rudolfovi smrti je izšel v Nemčiji roman: »Das Drama von Mayerling«. Knjiga je bila v bivši Avstriji prepovedana, vendar so jo vtihotapljali.

Cesar Franc Jožef I. je dal zgodovinsko ugotoviti vse dogodke ob Rudolfovi smrti ter določil, da se 50 let po dogodku smejo odpreti listine in ugotoviti resnica. Sedaj bi bilo mogoče te listine odpreti že takoj.

Vdova umorjenega Rudolfa je postala v kratkem »protektorica dunajske mode« ter se končno poročila z ogrskim grofom Lonayem. Preveč plemenitosti pač ni kazala.

Grad Ahilejon je pozneje kupil Viljem II. in takoj dal odstraniti Heinejev spomenik. V svetovni vojski so prostori služili našim bratom Srhom in v razvoju našega narodnega ujedinjenja je znan »Krški pakt«.

Iz Ljubljane.

I Vojaška godba. Vsi godci od 17. do 27. leta, ki bi želeli vstopiti k vojaški godbi v Ljubljani, naj se pismeno javijo pri štacijskem poveljstvu v Ljubljani, kjer dobe potrebne podatke.

I Priglaševanje stanovanj. Samo ona stanovanja je treba priglasiti, ako je število sob večje, kot število oseb (odraslih rodbinskih udev), ali če ima najemnik več kot štiri stanovanjske prostore, brez ozira na število oseb, in to pismeno mestnemu ekspeditu (Mestni trg 27/III).

I Sklep občnega zbora pogreb. društva Marijine bratovščine. Občni zbor je v nedeljo 27. t. m. sklenil, da se bodo za dobo enega leta letos na Svečnico, to je 2. svečana t. l. pobirali od svojih članov doneski po 6 kron letnih, to pa le za sedaj, ker so sedanje dragijske razmere pogrebe podražile do neznosne višine, katere se ne dajo s sedanjimi društvenimi dohodki zmagati. Ob enem se društveni člani opozarjajo, da se bode plačevanje letnih doneskov sprejemalo le z žigosanimi papirnatiimi kronami. — Društvena sv. maša se

vrši na Svečnico ob 7. uri v farni cerkvi sv. Jakoba.

I Kako je to? V Ljubljani je mnogo posestnikov, ki zase pridelajo dovolj živeža, to je žita, sočivja, krompirja, rede živino, koljejo doma prašiče in rede kure. Vsi ti, ki jih ni malo, pa dobivajo karte za kruh, moko, maslo, da, celo krompirjevim se niso odrekli in so hodili z njimi jeseni k aprovizaciji po krompir. Kam neki denejo svoje pridelke? Oddali jih niso nič, a vendar hodijo pridno kupovat vse, kakor drugi sloji, ki nimajo plodnosnih posestev. Ali imajo še vse doma, ali so jih pa spečali po navijalskih cenah. Koliko več živil bi bilo lahko za neimovite someščane, ko bi ti ljudje ne segali po njih in se preživljali s svojimi pridelki, kakor so se pred vojsko in se bodo tudi po sklepu miru. Ker se tega početja ne sramujejo sami, dasiravno je že marsikateri dobil kako pod nos, bi morali z njimi obračunati merodajni faktorji, to je odvzeli jim kartel. Če se bo to zgodilo, bo precej pomagano tudi aprovizacijam, toda — odkrito povedano — dvomimo.

I Policija je prišla Jožefa Primčiča, goriskega begunca, ker si je v gostilni »pri

fajmoštru« naročil kosilo in pijačo, nato pa jo skrivaj odkuril, ne da bi bil poravnal račun 17 K 90 vin. Zvečer se je zopet pojavil z neko žensko in hotel zopet brez plače oditi, a je bil po nekem drugem gostu toliko časa zadržan, dokler ni prišel stražnik in ga odvedel v zapor. Pri aretirancu se je našla precejšnja vsota denarja. — Aretovan je bil tudi France Kovačič, čevljarski pomočnik, brez stalnega bivališča, ker je z nekim drugim pomagačem, ki je pa pobegnil, igral prepovedano hazardno igro »21«, pri tem je pa imel dvoje vrst kart, s katerimi je svojo žrtev ogoljufal za cel njegov zaslužek. — Oddan je sodišču brezposelni hlapec France Kastelic, ker je v Spod. Šiški pri nekem konjskem trgovcu izvršil tatvino in napravil čez 800 kron škodo.

Politična kronika.

p Wilsonov naslednik. (Lj. k. u.) Glasom lista »Achtuhr-Abendblatt« poroča »Liberte«, da bo v odsotnosti predsednika Wilsona Taft predsedoval delegaciji.

p Kaj govorijo? Nepodkupljiv list »Alldeutsches Tagblatt« piše, da vedo iz gotovega vira, da je hotel bivši cesar Karol Čehom in Jugoslovanom priznati ozemlja na škodo Nemcev, samo zato, da bi te dežele rešil prestolu. To je silno žalostna resnica, da so Habsburgovci in tako Nemci kot Mažari bili pripravljeni se žrtvovati slovanskim željam, samo, da bi rešili sebe. — Tega Nemci niso prezgodaj storili, ampak prepozno in še to jim »nepodkupljivi list« zameri.

p Muna. Muna je češki boljševik ali špartakovec, kakor kdo hoče. Žurnalisti so ga staknili nekje v češkoslovaški državi, in zdaj pišejo o njem. Razgovori so zanimivi. Muna: »Kaj mi morejo? Kvečjemu me ustrelijo.« — »Toda pomislite, to bi ne bilo prijetno.« — »Nič ne de, s tem še ne dokažejo ničesar.« — »Nekatere, ki so vam podobni po obrazu, so hoteli že obesiti na laterno.« — »Da, ravno včeraj so nabili v Pardubicah nekoga, misleč, da sem jaz. Nimam strahu. Kdo izmed meščanov me pozna? Kdo izmed delavcev bi me izdal?« — Njegov program je popolna državna polastitev vseh produkcijskih sredstev, dolžnost dela in pravica, da ga država preživlja. »Tudi duševne delavce?« je vprašal žurnalist. »Tudi. V Rusiji jim zdaj gre bolje, kot pod carjem.« — »Poročila govore nasprotno.« — »Poročila lažejo.« — »In lakota v Petrogradu?« — »Bila je v juliju, zdaj je bolje.« — »Vi imate od Rusije nalogo, da tu agitirate?« — »Ne tako; jaz agitiram,« se je izvil. »Poznate Ljenina?« — »Mimogrede.« — »In Randeka?« — »Zelo dobro. On je izvrsten žurnalist.« — »Kakšne cilje imate?« — »Ne da se natančno reči.« — »Pravijo, da ste vi pregovorili Stastnija, da je napadel Kramaja.« — »To ni res. Še govoril nisem z njim.« — »Pravijo, da ste morali radi denarnih poverjenj bežati iz Rusije.« — »To je pisal isti list, kot da sem prinesel s seboj ogromne vsote. Nobeno ni resnično!«

p Smolo s prvo žensko diplomatinjo
 so imeli Madjari: Poslali so bili v Švico kot svojo diplomatično zastopnico neko gospo Roza Schwimmer. Švicarska vlada je bila po vsej priliki o osebnosti te dame bolj poučena nego Madjari, kajti ko se je Roza v Bernu predstavila, jo je švicarska vlada gladko odklonila. To je pa Roza madjarski vladi zamolčala in jo z zlaganimi poročili slepila, da vživa v Švici največji ugled. Tudi je namigavala, da ima zaupne zveze z Ameriko. Madjari so veselo oznanjali, kako dobro stoji njihova stvar pri ententi. Roza pa si je kupila drag avtomobil, si nabavljala lepe obleke in sploh živela tako potratno, kakor se za predstaviteljico kavalirskega madjarskega naroda spodobi. No, njene in madjarske slave je bilo kmalu konec, ker švicarska vlada sploh ni hotela preklopi nje občevariti z ogrsko vlado. Prišlo je na dan, da je prva madjarska diplomatinja pustolovka in njen naslednik bo imel veliko nevhvaležnega truda, da izbriše med Švicarji neprijetne spomine, ki jih je pustila za seboj Roza.

p Italijani delé plen. (Lj. kor. urad.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Glasom »Corriere della sera« bo italijanski poveljnik Pulja admiral Cagni ponadil mestu Rimu spomenik Tegetthofa v darilo. Mestu Genévi bo podaril loko, ki jo je avstro-ogrsko mornarica poklonila nadvojvodi Maksimiljanu.

p Bivši nadvojvoda Viljem v samostanu. Sin nadvojvode Karola Štefana je bil ukrajinski legijski oficir in se danes nahaja interniran v nekem samostanu. Ta princ je imel postati ukrajinski kralj, kot so govorili v habsburški družini, njegov oče pa kralj poljski. Morda bi se bilo zgodilo kaj takega, če bi bili zmagali. Zdaj pa lahko premišljujeta oče in sin, kako bi bilo to lepo — več jima pač ne more biti dovoljeno.

p Prva židovska ladja pod narodno zastavo. Kot pišejo listi, je začela voziti med Carigradom in Jafo prva ladja z židovsko narodno zastavo. Židi iz Odese, ki so posestniki ladij, so se obrnili na koalicijsko vlado s prošnjo, da smejo voziti ladje v stalnem prometu med Odeso-Carigradom-Jafo z židovsko zastavo. Prva se nameravata odpeljati dva parnika za osebni promet. Kakšna je ta narodna židovska zastava, še ni znano.

Zena.

Ženska volilna pravica na Poljskem. V poljsko ustavodajno skupščino bodo volile tudi ženske, voljene pa ne bodo mogle biti.

Ž Kaj nas boli. Kaj mene, kaj tebe boli, za to se javnost ne briga. Kar pa ženske vse skupaj boli, to pa že smejo povedati javnosti. Pa niti ni treba, da bi tožile same, ampak možiki sami so, ki dvigajo proti sebi obtožbo radi bolesi, ki jih prizadevajo ženskam. Tako čitamo v nekem listu bridke resnice na račun moškega viteštva nasproti ženski. Vsak civilen možki se diči s tem viteštvom in ne bi za nobeno ceno hotel vzbuditi mnenja, da tega bistvenega znaka izobraženega človeka ne pozna. Toda kakšno je pa v res-

nici to viteštvo? Kakor strah, ki je v sredi votel, okoli ga pa nič ni. To viteštvo se začneja in konča v dvorjenju in laskanju tistemu delu ženstva, ki mu družba priznava naslov: dama. Kakor hitro pa ima možki opraviti z žensko, ki stoji izven teh krogov, pa se tudi zunanji oblik viteštva več ne drži. Za primer navaja pisec med drugim tudi to: Ako pride v zaseden tramvajski voz »dama«, se bo brž našel kak gospod, ki ji bo odstopil sedež; naj pa vstopi priprosta žena, morda mati mnogih otrok, vsa utrujena in slabotna, pa gotovo niti enemu »gospodu« ne bo prišlo na um, da bi reši odstopil svoj prostor. Viteštvo? Politura. — Dalje očita pisec možkim, kako dajejo povsodi prednost le mladosti in zunanji lepoti ženske nasproti starejšim in skromnejšim ženskam pa ne poznajo nikake obzirnosti, nikake blagosti. Zlasti velja to za neporočene, za »stare device«. Iz tega se vidi, da išče možki v občevarju z žensko le vedno naslado. (O, ta pisec — kaj naj pa išče?...) Ker smo že pri »starih devicah«, povejmo še to: Ako imamo pred seboj mlado, hemaj poročeno ženo, pa mnogo starejšo neporočeno žensko in prvo nagovorimo spoštljivo »gospa«, drugo pa tjavendan »gospodična« — ali ni že v samem tem nazivu nekaj posmehljivega, omalovažujočega? In morda je gospa zelo vsakdanja, razvajena stvar, ki ne pozna resne skrbi, resnega dela, a »gospodična« morda učiteljica, morda trgovska uslužbenka, ki že dolgo let samostojno služi vsakdanji kruh in preživlja mater ali katerega drugega svojcev ali pa kot sestra ali teta gospodinj bratu, svaku in nosi vsa bremena družinskih skrbi in težav. Sploh je naziv »gospodična« ostanek romantičnih časov, ki v dobo ženske socialne samostojnosti in volilne pravice nikakor več ne spada. Kakor se za moške rabi enoten spoštljivi naslov »gospod«, tako naj velja tudi za ženske »gospa«. Ta zahteva odmeva sedaj — pravzaprav že par desetletij — v vsem časopisu. Na naziv »gospa« navežimo še kratko premišljevanje, ki tiče samo nas Slovencev (in Hrvatov). Kakor marsikaj drugega smo si Slovenci izposodili od Nemcev tudi naziv za »dama«: »milostljiva«. Da Nemci rabijo »gnädige Frau«, je umljivo, ker je njihova »Frau« brez pridevka zares nekam okorna, štorasta. Toda naša »gospa« zveni tako odlično, tako spoštljivo in obenem tako toplo, da pristojna brez vsega drugega kakor najvišji dami, tako priprosti meščanki, dočim zveni »milostljiva« prisiljeno, kakor spakovanje. In potem: kje je meja med »milostljivo« in »gospo«? Vedno se moraš bati, da z enostavno »gospo« katero užahš — in užaljenost bi bila popolnoma opravičena — zato začneš »milostljivo« kar na splošno rabiti. To je pa vendar neumnost. Zato izključimo nemško »milostljivo« iz naše srede in dajmo čast naši »gospo«. Tudi mehki in lepi italijanski jezik ne pozna za žensko drugega naziva nego »signora«; signora je kraljica in signora žena priprostega delavca. Ženi kot taki čast in spoštovanjel

Po svetu.

s Koliko se je pisalo o nas. Koliko je delal jugoslovanski odbor v tujini, je razvidno že iz bogate literature, ki so jo razvili ta čas v tujini. Izšlo je svega skupaj 186 knjig, pisanih v cirilici in latinici, ki so jih spisali najuglednejši možje. Dalje je izhajalo 74 listov in revij v francoskem, angleškem in španskem jeziku v vseh krajih: v Ameriki, Avstraliji, Švici, Franciji, Angliji, Solunu in na Krfu, celo v Afriki in Bizerti. Na Francoskem je izšlo o nas 140 zvezkov, na Angleškem 110 zvezkov; tudi Italijani in Rusi so izdali o nas mnogo del. Vsega skupaj je izšlo o Jugoslovanih šest sto knjig. Ta bogata literatura je mnogo pripomogla, da smo si pridobili prijateljev in nas je spoznal svet.

s Grob Masarykovega očeta. »Večer« poroča: Čehi, ki prebivajo v Aspitzu, so sklenili, da bodo obnovili grob Masarykovega očeta, ki počiva na ondodnem pokopališču. Ko so pa prosili nemškega župana, naj jim poišče številko groba, da vedo, kje se nahaja, ta ni hotel storiti te usluge, češ, da se bo prebivalstvo vznemirjalo, če se bodo pele na grobu češke pesmi. Vsi protesti Čehov so bili zaman, dokler ni bil imenovan nov okrajni glavar, ki je ukazal dati Sokolom pojasnilo, kje se nahaja imenovani grob. Na onem mestu je bila zemlja že izravnana in o grobu nič več sledu. Zdaj so ga zopet obnovili in nameravajo postaviti tudi spomenik s primernim popisom.

s Velikanske vsote za umetnost na Japonskem. V Tokio se nahaja slavna znamenita zbirka Skaboči. Obsega 300 stvari, in sicer slike, kaligrafije, porcelan itd. Znamenita pokrajinska slika od Liang Klai, ki je en meter visoka in 30 cm široka, je bila kupljena za 900.000 kron. »Slap pri Rahi« je veljal 400.000 kron. Slika zmaja od Kane Mokonoju je stala 500.000 kron. Tudi Kakijeve porcelanaste poslikane posode za čaj so veljale 305.000 kron. Kot se vidi, imajo Japonci denar in veselje tudi do kupovanja.

s Rajni črnogorski princ Marko izgubil tožbo. Kot piše »Arbeiter - Zeitung«, se je sedaj končala tožba, ki jo je bila vložila Roza P. proti na Dunaju bivajočemu črnogorskemu princu Marku in ga dolžila, da je on oče njenega otroka. Bivša avstrijska vlada je stavila razne zapreke, tako da se do danes tožba ni mogla končati. Princ je tajil, da bi bil on oče in je hotel prisiliti nekega profesorja, naj se prizna za očeta, češar pa ta ni hotel storiti. Med tem pa so našli dokaze, da je Mirko res oče Rozinega otroka, ki je dobila tožbo. Ker pa Mirko po svoji smrti ni zapustil na Dunaju nobenega premoženja, je vprašanje, kdo bo plačal stroške triletnje tožbe. Da je stara vlada stvar zavlekla tako daleč, je bil pravi škandal, ki se ne da opravičiti.

s Kaj se je zgodilo? »Prager Tagblatt« piše zabavno o razmerah v bivši Avstriji: Čemu zdajajo vnečitščica? Da se človek lahko spočije, da študira enkrat na leto. Čemu imenujejo profesorje za dedne svetnike? Zato, da delajo lepe poklone pred zabitimi visokostmi. Med vojaškim vežba-

liščem in nočnim lokalom obišče tudi znanstveno predavanje. Milijon peres piše svoje »razprave«, tisoč fotografskih aparatov šklopota, da je groza. Meščan obstoji, zamaha s svojim robcem in zapoje: Bog ohrani... Kaj se je zgodilo? Ali je padel konj? Ali je ušel kanarček? O, kaj neki! Nadvojvoda je izstopil!... In smehljaje upognejo hrbte pod najvišjim korakom...

s **Demobilizacija gre po polzevo**, tako pišejo francoski listi. Nek vojak se je vozil, vozil in trikrat vrnil na isto mesto, odkjer so ga poslali domov. Vi se čudite — pravi list, zakaj gre demobilizacija tako počasi in so vlaki itak polni? Čisto jednostavno: to so vedno isti vojaki, ki jih pošiljajo od Poncija do Pilata. — Pri nas je šlo pa le hitreje.

s **Vojak po vojni**. J. Deriveaux je zapisal: On je aktivni častnik. Stotnik je, zaslužni križec ima in eno nogo manj. Že osemnajst mesecev ga vlačijo po raznih ministrstvih kot pisarčka. Ves je iz sebe. — »Komaj čakam miru, da začnem živeti.« — »Kaj, vi mislite zapustiti armado, vi, katerega sem smatral za najnavdušenejšega vojaka?« — Njegov obraz se je zmrčilo in pokimal je z glavo: »O da, ljubil sem svoj stan in veroval vanj. Komaj sem čakal vojne. Gorje, da je prišla. Vi ne veste, s kolikimi dnevi bolečine je treba plačati minulo slavo! Ne bi mi bilo žal za moje noge. Bil sem pripravljen tudi umreti! Ali koliko ponižanja, koliko ponižanja! Storil bom sicer dolžnost do konca — a zraka, zraka!« — »S čim se mislite baviti?« — Njegove oči se zamegljajo. »To je ravno žalostno! Vedno sem se učil samo, da postanem dober vojak — a dober vojak v času miru ni posebno veliko...« Nato je dostavil jedno: »... a tudi v vojni ni posebno mnogo.« (Ta je bil vsaj odkrit.)

s **Pomnožite svoj rod!** Charles Briand je izdal knjigo s tem naslovom, kjer dokazuje Francozom v navdušenih besedah, da naj pomnožujejo svoj rod. Z duhovitim in zabavnim načinom dokazuje potrebnost tega in pravi, da se ne sme zgoditi kot pred petimi leti, da je bilo na 100 Francozov 200 Nemcev. — Bo moral pasti sistem vseh otrok.

s **Pesniki na Rusko!** Neki begunec iz Moskve pravi, da je iz Moskve pobegnilo pol ljudi, da vlada strašen glad in da so dobro hranjene santo vladne čete. Obsojeni na smrt prihajajo na dvorišče v dvored. Krvnik prebere njih imena, nastavi vsakemu revolver na sence in izproži. Trupla vržejo v zato izkopane jame. Boljševiki so odkrili spomenike Roberpierru, Marksu, Kolajevu (morilcu velikega kneza Sergija) in drugim prvokom boljševizma. Vsa ta odkritja so vzeta na film, ker je Trocki mnenja, da je zdaj reklama prva stvar. Zato so tudi ustanovili neverjetno velike nagrade v denarju in prehrani za boljševiške pesnike.

s **Na Dunaju se je vršila demonstracija dijakov, ki nimajo stanovanja**. Nad 200 jih mora spati v skupnih ležiščih, v kavarnah, ali pa se morajo zateči k onim, ki že imajo stanovanja in kjer spe po dva ali trije v eni postelji. Demonstracija se je vršila v onem delu mesta, kjer so popolnoma prazne vile, katerih gospodarji pa se niso od-

zvali klicu, naj dajo stanovanja. Nosili so napise: »Štiri leta smo zmrzovali za vas na polju, eno leto zmrzujemo med vami!« Tudi so razposlali po vilah posebne listke. Ko se je demonstracijski spreved vrnil v centrum mesta, so se dijaki mirno razšli.

s **Užaljeni zamorci**. Zamorci so postali užaljeni, pa ne morda zaradi tega, ker se jim je zgodila kaka posebna krivica s strani Angležev. Nasprotno: z Angleži so popolnoma zadovoljni, a s svojim imenom niso več zadovoljni. Tega nočejo, da bi se še z naprej imenovali zamorci, in to zamorci z malo začetnico; da bi bili vsaj Zamorci z veliko začetnico. Sploh pa nočejo imeti s tem imenom nič več opravka in zahtevajo, da se jih imenuje Afrikance, ameriške zamorce pa Afro-Amerikance. Samoodločevanje narodov tudi tu.

s **Norci so volili**. V okolici Landach se nahaja norišnica, ki jo upravljajo usmiljene sestre. Ko so bile volitve, so pripeljale sestre tudi svoje blaznike, da so volili v bavorski parlament. Socialna demokratska stranka je proti temu protestirala, neki šaljivec pa je dejal: »Čemu ne smejo voliti samo ti norci? ...«

s **Budimpešta je bojazljiva**. To kaže naslednji dogodek: Prejšnjo nedeljo je okoli osme ure stopil v eno najodličnejših budimpeštanskih restavracij močan, plečat vojak v slabi uniformi. Najprvo je premostril pazljivo občinstvo, ki je večerjalo ob ciganski godbi. Nato je šel do srede dvorane, ustavil se pri nekem nadporočniku in mu dejal: »Dober večer, gospod nadporočnik!« Častnik ga je pogledal in vprašal: »Kaj želite?« — »Rad bi šel domu, pa nimam denarja. Dajte mi za pot, gospod nadporočnik!« Od vseh sosednjih miz so začeli gledati častnika. Mirno je vzel denarnico v roko in dal vojaku devet kron: »Tu imate devet kron, več nimam.« — »Devet kron,« se je zavzel vojak, »to je premalo; jaz rabim najmanj 60 kron. Cela dvorana se je vznemirila. Višji natakar je prihitel, vzel 60 kron iz listnice, dal mu jih in dejal: »Tu imate 60 kron. Zdaj pa glejte, da se izgubite, ker sicer...« in pokazal mu je, kot da ga hoče vun vreči. Kaj, ven me boste vrgli? Ali hočete, da vam zaženem ročno granato v glavo? In vojak je segel v žep. V hipu je bila dvorana prazna z gosti in cigani vred. Vojak pa se je vsedel k pričešeni pečenki za štiri gospe in jedel.

s **Ulomilec ušel**. V Žizkovu je prijel detektiv dezerterja in ulomilca Matuša. Matušu pa ni bilo to po volji, zato se je postavil, vzel iz žepa revolver in ga sprožil na detektiva. Krogla pa ni zadela onega, kateremu je bila namenjena, ampak mimoidočega učenca, ter ga ranila. S pomočjo mimoidočih ljudi se je detektiva končno vendarle posrečilo, da je Matuša ujel in ga zvezal ter peljal v ječo. No, ali končno pa mu je kljub vsemu Matuš vendarle ušel.

s **Moderni vzpored za otroško veselico** so napravili za božičnico nekje na Francoskem in se glasi tako-le: Ples pred praznim bufejem (polka). Ko bi otroci imeli čokolado (pesem). Ko bom imel čevlje (šansonet). Pet let vojna (monolog).

Otroci lahko žive brez mleka (kozerija). Pij vodo, da boš dolgo živel (pesem). Na koncu: Svečani odhod z bosimi nogami.

s **Čudna znamenja**. Princ Avgust Viljem, sin Viljema II., je stopil kot uradnik v tovarno avtomobilov. V času, ko se cesarski principi poprijemljejo dela, se poskušajo odtegniti stari industrijalci svojemu poslu — s smrtjo. Neki inženir se je umoril in pisal svojim delavcem pismo, da naj se brigajo za njegovo ženo in otroke. Vzrok: gospodarski polom Nemčije. Čuden pojav malodušja se pojavlja v mnogih krogih vsled tega.

s **Padarewski**, ki je predsednik poljske ljudovlade in je tudi virtuoz, je imel precej burno mladost. Znana je ta anekdota: Bil je gojenec za glasbo v Varšavi. Ravnatelj je bil jezljiv in svojeglaven. Nekoč ga je poklical k sebi: »Cujete,« mu je dejal. »Klaviir je sicer lepa reč, a samo orkester je nekaj vreden.« Ko so si vsi izbrali instrumente, je ostel zanj samo kontrabas. Ni bilo drugače. — učiti se je moral kontrabas.

s **Pisatelj Hermann Sudermann**. Ta znani nemški pisatelj in dramatik, je obolel, tako da ni mogel prisostvovati pri prvi predstavi svoje nove drame »Višje življenje«.

s **Dunaj — mrtvo mesto**, tako piše neki Francoz v »Malinu«. Tri dni sem preživel v tem, nekdanj tako lepem mestu. Danes pa je to mesto po vsem videzu mrtvo in zapuščeno od sveta. Nemčija ima ta umor na vesti. Govoril sem s politiki in z ljudmi iz višjih slojev. Najžalostnejša je nezavednost tega lahkoživega ljudstva, da ne razume tega, kar se je zgodilo. Stopilo je v vojno in ni znalo zakaj, bilo je poraženo in ne ve čemu? To nekdanj glavno mesto 60 milijonov ljudi, je danes glavno mesto male države, ki je še Tirolska noče priznati in ki išče na vsem svetu opore. Kljub temu pa je Dunajčan ohranil svoj vesel značaj. Čeravno mre od lakote, se ne zmeni dosti za to. O čelih govoré mnogo. Ta zdaj tako mogočna češka država naj bi jim pomagala. Uradniki pravijo že čisto odkrito: Naša država spada onemu, ki jo bo vzel. — Tako pravi Francoz, ki je precej jasno pogledal v dunajsko dušo. Res čudna usoda bo zadel bivio prestolico. Kaj naj dela dvamilijonsko mesto v tako majhni državi?

s **Tobačne drame**. V Neaplju se je ubil mlad človek in povedal v pismu, ki ga je preje napisal, da si je vzel življenje zato, ker ne more več najti cigaret, za njega pa je življenje brez tobaka, življenje brez čara. Malo zatem je zaklal neki Kitajec v Mabeyu svojega rojaka, da bi mu vzel tobaka. Dram pijancev ni več, odkar so zabranili absint. Ljubavnih dram ni več, odkar je vzela vojna takim slučajem vsako zanimivost. Tu so pa nastale nove vrste dram: tobačne drame. Neki francoski list je otvoril zato nov predal z naslovom: »Tobačne drame«.

s **Kokoši tatovi**. V Pragi krađejo kokoši. Pretečene dni je zapazila nočna straža tri moške, ki so stali pod višegradskimi okopi. Ko so ti zagledali stražo, so vrgli vse od sebe in jo odnesli naglih krač. Stra-

ta jih je zasledovala, streljala za njimi, a zadela ni nič. Ko pa je pogledala v nahrbtnik, ki so ga zlikovci pustili na mestu, so našli sedemnajst kokoši in dva petelina. — Dobro so se bili zalozili!

s Zvit dimnikar, ki ni bil dimnikar. Iz Zagreba pišejo, da se je pojavil v gornjem mestu v neki hiši dimnikar, ki je zahteval ključ, da pogleda dimnike. Ljudje pa niso bili neumni in niso nič kaj verjeli pristnosti tega dimnikarja. Niso mu dali ključev. Kljub temu pa jim je odnesel nekaj tisoč kron, na način, da sami ne vedo kako. Dimnikarja so sicer naznanili, a ga bo težko dobiti, ker danes gotovo ni več živ.

s Krčmar je ustrelil gosta. To se je zgodilo v Pragi, kjer je prišel v Slavikovo gostilno v Žiškovi ulici znani potepač Filippek, ki je bil že pijan in se je pričel tam prepirati, metati stolice in pobijati šipe. Ko ga je krčmar resno opomnil, naj bo pri miru, se je ta še bolj razhudil, dvignil je stolico in udaril krčmarja po glavi. Krčmar je v silobranu potegnil revolver in sprožil na pijanca. Krogla ga je zadela v trebuh, da se je zvalil pri priči na tla.

Peter Klemen:

Moja pot.

Zapiski kurirja, ki je hodil prepočasi.
(Dalje.)

Bilo je popoldne krog poltreh, ko smo se ustavili doli nekje na furlanski ravnini, na široki cesti sredi na pol razrušene vasi. Ravno pred nami je bil municipio (županstvo), stara umazana hiša, okoli katere se je izprehajalo nekaj italijanskih vojakov. Mimo nas pa je drvelo v smeri proti Trzinu nešteto tovornih avtomobilov, italijanska artilerija in tren.

Angleži so nam dali kruha in konzerv, obojega toliko, da nam je ostalo. Francoski vojni ujetniki, ki so se vozili z nami, so zakurili tudi ogenj ob cesti in si skuhali avstrijske kave.

Šel sem k poveljniku naše kolone, bil je to neki gospod James Mac Farlen in sem ga vprašal, kaj je z našimi sopotniki in kje so ostali. Vedel je zanje, kajti Master Brown nas mu je bil priporočil v Trstu, ko se je ločil od nas in njih, a pravi vzrok, zakaj so zaostali, mu ni bil znan. A tudi on, kakor mi, je domneval najrazličnejše možnosti. Neki šofer je vedel povedati, da je videl dotični avtomobil kake pol ure, predno smo se mi ustavili.

Naj je že bilo, kakor je hotelo in ne hotelo, naših gospodov doktorjev ni bilo od nikjer. Malo tesno nam je bilo, ko smo sedli zopet v voz, da oddrdramo naprej.

Prižgali smo si svoje cigarete in pipe, pa šlo je z nami s silo vragov po ravnih cestah in cvinkih med njivami, travniki in vinogradi.

Zaželeli smo si že konca tej strašni vožnji, a šoferji so govorili, da imamo samo do Pijave še čez petdeset kilometrov. Tema se je bila že naredila in deževati je bilo začelo, ko smo se končno pridrvili na ono žalostno vodo, kamor je Boroevič poznal v smrt toliko naših fantov samo zato,

da si napravi iz odlikovanih kovinast oklep za svoje neslovansko srce.

Naš avtomobil je skakal čez jarke, se spotikal ob kamenje razrušenih hiš, nas pa je premetaval semintja, gorindol, kot bi hotel, da mi vsaj v prav mali meri pozkusimo to, kar so drugi prestajali leta in merece.

Kakor bi mi vest nekaj očitala, se mi je zdelo. »Nisi in ne boš nikoli najboljši,« mi je rekla, mogoče tudi najslabši nisi bil, a tu sem te ni bilo, četudi ima ta zemlja, ta voda še dovolj prostora za grobove. In če bi bil stal ti tu mesto koga boljšega, bi bilo manj škode, in kaka solza bi bila manj tekla, saj ti, Peter, si brez ljudi na svetu. Kvečjemu bi sestra plačala zate črno mazo in oče bi zmolil očenaš, pa bi Te ne bilo nikjer, in prijatelji bi kvečjemu rekli: »Včasih je pa vendar katero uganil.«

»Hop, hop . . . hop . . . hop . . . hop.« Zaobrnilo se je bilo nekaj krog mene in z menoj, ležali smo v prevrnjenem avtomobilu v meter globokem jarku ob cesti.

Sprva se nisem mogel zavedeti, kaj se je z nami zgodilo. Čutil sem samo, da me boli hrbet in desna noga. Slišal sem, da stopajo sopotniki preko mene iz voza, a sam se nisem mogel ganiti. Nekaj težkega je ležalo na meni. Nekdo zunaj prevrnjenega avtomobila je prižgal žveplenko in videl sem, da ležim z glavo navzdol pod dvema zabojema, ki sta nam že celo pot delala napolje, da nismo imeli kam postaviti svojih nog. Rude, ki je sedel čisto na koncu voza, je bil prvi izven nevarnosti. Pomagal mi je odvaliti težko breme, da sem se skobacal pokonci, medtem ko je odšel Goba rentatili, da je izgubil svoja očala, prižgal vžigalice in hodil krog avtomobila.

In pred nami je ležal prevrnjeni avtomobil, šofer si je prižgal cigareto in žvižgal. Za ušesa bi ga bil usekal, a v takem položaju človeku take prijaznosti ne padejo v glavo. Tipal sem se po nogah in hrbtu, kjer sem čutil nekaj, kakor da me boli, a kdo bi sedaj pomislil sam sebe, v noči, v mrazu in v tujini. Prvič sem se zavedel, da sem pravzaprav naredil neumnost, ker sem šel z doma. A zdaj nobeno kesanje ni več pomagalo.

Rude se je smejal na vse grlo in je rekel, da ne more drugače, ker me je videl v tako resnosmešnem položaju.

Doktor Goba pa je iskal ščotalnik in ko so mu pošle vžigalice, je zaprosil mene: »Dajte mi žigice, da tražim, jer bez cvikara ne vidim ništa.«

Anglež pa je kadil cigareto in žvižgal. Kmalu se je pripeljal mimo italijanski avtomobil. Par vojakov je bilo v njem.

Obstopili so nas in nas izpraševali drugega za drugim: Si è fatto male, si è fatto male, povero Lei?

Ko smo jim depovedali, da ni nič hudega in da sem se le jaz malo opraskal, so bili pravzaprav oni prvi, ki so prišli na misel, da je treba avtomobil dvigniti in ga spraviti iz jarka.

Pomagali so nam, kot se spodobi, da nam pomagajo, kajti močni Angleži, kot smo bili mi, to zaslužijo in če ne zaslužijo, so vsaj potrebni pomoči.

Vprašali so samo Rudeta, če je on tudi Anglež, ker tako močno zavija po Tržaško.

Res je govoril po tržaško naš Rude, a kaj hočete, je pač Tržecan, a tisti večer bi bil moral biti Anglež.

Italijanski vojaki so nam spravili avtomobil zopet na noge, popravili so nekatere poškodbe pri motoru in bili smo zopet pripravljeni za na pot.

Brez vsake bojazni sem zopet vstopil, saj hujšega se mi ni bilo več bati, kot da zopet zavozimo v kako jemo, to na bom, sem si mislil, tudi v drugič prestal, če sem v prvič odnesel samo razpraskano kožo.

Naš šofer si je prižgal zopet cigareto in zažvižgal.

Čakati smo pa morali kakih deset minut, da je končal svojo pesem, nazahtje pa je vendarle pognal zopet v dir naše nesrečno vozilo.

Šli smo dalje v dežju in blatu, preko razritih in razstreljenih cest, popolna tema je bila, a naš avtomobil je bil brez luči in bali smo se, da nam zmanjka tudi bencin.

Došli smo ob Pijavo krog osme ure zvečer. Zgledal sem pred seboj široko vodo, čez katero je peljal pontonski most. Na obeh straneh je gorelo par močnih acetilensk in nekaj karabinijerjev je stalo tam obali.

Dolgi in ozek je bil ta most čez široko vodo. Na obeh straneh sta podolgem ležala radi varnosti dva lesena prada, da bi kak nepreviden človek ne zavozil po nepotrebnem v mokri element.

(Dalje.)

Aprovizacija.

a Nesoljena kumarec na rdeče izkaznice B 2200 do konca. Stranke z izkaznicami ubožne akcije, zaznamovani s črko B, dobe kumarec v soboto, dne 1. februarja pri Mühleirnu. Določen je ta-le red: dopoldne od 8. do 9. šte. 2201 do 2380, od 9. do 10. šte. 2381 do 2560, od 10. do 11. šte. 2561 do konca. Stranka dobi pol kilograma na osebo, kar stane 30 vin.

Suhe gobe

kupuje vedno in v vsaki množini

M. RANT, Kranj

največja jugoslovanska izvozna trgovina suhih gob,
ki obstoji že nad 32 let.

Ugrabljenjena dediščina.

Kriminalen roman. Napisal Rihard Dallas.

(Dalje.)

Šest mesecev po smrti Wintersovega očeta je bilo imetje razdeljeno. Hvajt je dobil stotisoč dolarjev, vložil jih je v banko, a jih je dvignil petdeset tisoč še isti teden; drugi dan je vložil to vsoto v neki banki v Jersey City, a jo je nedolgo za tem zopet dvignil in vložil večji del svote, kakih 40.000 dolarjev, pri svojem bankirju v Newyorku. To sem izvedel od bankirja samega.

Priče, ki lahko potrdijo vse to, so pri rokah in so lahko zaslišane, kadar treba.

Z odličnim spoštovanjem

E. Miles.

Newyork, 20. marca 1883.

XIV. poglavje.

Hitro bom končal svojo povest. Ono, kar je treba še povedati, se je zgodilo na kratko.

Drugi dan dopoldne sem zopet sedel v svoji pisarni, ko me uradni sluga prekinje v mojem razmišljanju.

»Gospod Litel želi govoriti z vami, mi je dejal sluga.

»Naj vstopi,« sem odvrnil mehanično.

Ravno sem mislil na Litela, zato sem sprejel poset kot nekaj običajnega, kar mora priti. Ni preteklo še 24 ur, ko sem izvedel vse o njem in zdaj ga bom zrl iz oči v oči. Niti nisem mislil, kako naj nastopim proti njemu. Komaj sem bil na čistem, kaj se je zgodilo, ko sem se imel sestati z njim in se razgovarjati. Nisem mogel. Treba bi bilo več časa.

Vrata so se odprla in Litel je stal na pragu. Držal sem se, gledajoč v neke papirje, kot da nisem zapazil njegovega prihoda, a krdoma sem vendarle pogledal vanj. Bil je to stari Litel, vesel in zadovoljen, prijetne osebnosti.

»No,« je dejal, »prišel sem nazaj, kot vidite.« Glas mu je zvenel pristrčno kot vedno, nasmeh mu je igral na ustnicah.

Ni bilo mogoče, da bi še dalje zatajeval njegovo prisotnost. S silo sem dvignil pogled in skušal sem, da mu odzdravim kolikor le mogoče prijazno. Toda obsedel sem, ker ne bi mogel prijeti njegove roke. Ne zato, da ne bi hotel prijeti roke zločinca, ampak zato, ker bi ne mogel prijeti za roko človeka, ki ga moram pogubiti. Da bi to zakril, in da bi se obvaroval vprašanj, sem mu dejal, naj sede toliko časa, da bom s svojim delom gotov. On me je motril z vprašujočimi pogledi.

»No,« je dejal, »le končajte svoje delo, meni se ne mudi.« Sedel je in me zrl neprestano.

Trudil sem se, da bi osredotočil svojo pozornost v papirje, ki so ležali pred menoj in da ostanem zbran, toda tega mi ni bilo mogoče. Prekrižal sem roke na mizi in pogledal Litela v obraz, pripravljen za skrajno.

»Vi kakor da niste razpoloženi za delo,« je dejal Litel, videč moje zadržanje.

»Ne,« sem dejal, »nemogoče mi je delati.«

»Kaj pa je?« je povprašal.

Kaj bi mu bil odgovoril, ne vem, zakaj na teh par besed je nekdo potrkal in v sobo je stopil Miles. To je bilo meni silno ugodno. Miles se je poklonil Litelu, kateri mu je v pozdrav pokimal z glavo. Nato je pogledal vprašujoče mene. Razumel sem in zanikal. Litel me je motril, a ni trenil niti z očesom, držal se je samozavestno.

»Ali se želite privatno razgovarjati z menoj?« sem vprašal Milosa.

»Ne,« je odvrnil. »Kar bom govoril, bo zanimalo tudi g. Litela.« In ne da bi čakal na vprašanje, je dejal:

»Winters umira.«

Vstal sem.

»Tako grem k njemu,« sem dejal in prosil Milesa, naj me spremi; Litelu pa nisem rekel nič, ker se mi ni zdelo potrebno.

»Tudi jaz grem z vama,« je dejal in ko je videl, da nekam oklevam, je pristavil: »Saj sem njegov branitelj.«

Kaj sem hotel odgovoriti? Če je hotel iti, je imel vso pravico. Priklimal sem mu in odšel z obema iz sobe.

Pred vrati me je čakala kočija. Niti trenutka nismo smeli izgubiti. Vstopili smo in oddirjali.

Ko smo se vozili nekaj časa, je dejal Litel Milesu:

»No, ali ste kaj odkrili?«

»Sem,« je odvrnil Miles po kratkem premisleku.

»Teško, da ste našli pravega človeka,« je dejal Litel.

»Pa vendar sem ga,« je odvrnil Miles po kratkem premolu.

Pogledal sem skozi okno in ves drhtel. Ko je hotel Litel zopet zastaviti neko vprašanje, sem ga pograbil za rame. On se je obrnil, pogledal me pozorno in se zopet obrnil na Milesa.

»Kdo je on?« je vprašal.

»Ne zdaj! ne zdaj!« sem zaječal, ko sem se obrnil k Milesu. »Jaz mu povem to, prepustite meni.«

»Dobro,« je dejal Miles, a Litel naju je prodrl s pogledom, nato jo zrl vso pot skozi okno. Ali se je bal, ali ga je pekla vest, tega ni bilo mogoče doznati. Bil je neprodiren.

Ko smo prišli v bolnišnico, so nas peljali takoj v sobo, kjer je ležal Winters. Ta soba je bila čista in lepa, a pusta in prazna. Skozi okno z rešetko je padala čudna svetloba. Na postelji v kotu je ležalo ubogo Wintersevo telo. Bil je bledega obraza, oči je imel zaprte; zbal sem se, da smo prišli prepozno. Stopil sem do postelje, Litel mi je sledil. Pri oknu se je razgovarjal zdravnik s strežnico; ko me je zagledal, je pristopil k meni:

»Če mu imate še kaj reči, recite mu takoj,« je dejal zdravnik. »Ne bo živel več dolgo.«

Ničesar nisem imel reči in čemu bi ga vznemirjal? Čakal sem, da je Winters odprl oči in pogledal name. Nagnil sem se k njemu.

»Ali me poznate?« sem vprašal.

»Da,« je dihnil s komaj slišnim glasom.

»Ali morem kaj storiti za vas?« sem dejal.

Njegova usta so se premikala in zdelo se mi je, da sem slišal ime Litel. Pogledal sem Litela. Stal je ob vznožju postelje, na obrazu se mu je izražala bolest. Ni me pogledal, njegove oči so bile uprte v posteljo; v tej sobi je bil za njega samo Winters.

Dotaknil sem se ga.

»Z vami želi govoriti,« sem dejal.

Pogledal me je, kot da ni razumel.

Ko sem mu ponovil, je stopil do Wintersa in dejal polagoma in jasno:

»Jaz sem Litel. Ali hočete govoriti z menoj?«

Ko je Winters zaslišal Litelov glas, ga je pogledal v obraz. Nasmehnil se je in dejal nato:

»Želim se vam zahvaliti, ker ste me branili in vam reči, da nisem kriv.«

»To vem,« je dejal Litel s hripavim glasom. »Jaz sem bil prepričan o tem.«

Po kratkem boju s samim seboj je dejal kot z ženskim glasom: »Vam se je zgodila krivica. Trpeli ste in junaško pretrpeli. Zdaj je vse prešlo.«

Ko je Winters slišal te besede, mu je obraz zažarel. Dvignil se je trudoma in objel Litela z obema rokama. Ta je pograbil njegove roke in se spustil na kolena tako, da se je njegov obraz dotaknil obraza umirajočega. Po kratkem času je Litel vstal, oprčil se Wintersovih rok in ga položil na posteljo ter mu z neizrečeno milino, kot bi ga prosil odpuščanja, pogladil lase, ki so padali na čelo. Winters je bil mrtev. Na njegovem obrazu sta sijala blaženost in mir.

Ničesar več nisem imel opraviti tu. Pustil sem Litela z mrtvecem samega in se napotil iz sobe. Ko sem šel mimo Milesa, me je ustavil.

»Kaj naj storim?« je vprašal.

»Nič,« sem dejal. »To prepustite meni.«

Obotavljal se je, predno je vprašal znova.

»Ali mu poveste sami?«

»Da,« sem odvrnil.

»Kdaj?« je vprašal Miles dalje.

»Tako,« sem dejal. »A ni nujno, da ste zraven vi.«

Miles je vzel klobuk in šel.

Ozrl sem se. Litel je stal ob postelji.

»Vzela bova voz in se peljala v klub,« sem dejal, »če ste pripravljeni.«

Na moj skoro zapovedujoči glas je dvignil ponosno glavo.

»Na uslugo sem vam,« je dejal in šel hladno za menoj.

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcijski »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.